

ЦІНІСНО-РАЦІОНАЛЬНІ МЕГАТРЕНДИ ГЛОБАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ (НА ПРИКЛАДІ ПОСТРАДЯНСЬКИХ КРАЇН)*

А. В. АРТЕМЕНКО

(Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»)

Анотація. Засновані на раціональних засадах приватної власності та ринкової конкуренції, трансформаційні господарства більшості пострадянських країн демонструють досить обмежену здатність до інноваційно ефективного розвитку та високих стандартів задоволення соціальних потреб суспільства. Стаття присвячена обґрунтуванню необхідності і шляхів реформування пострадянського господарства на ціннісних і раціональних засадах мегатрендів глобального розвитку та перспектив його інтеграції до світової економіки на принципах партнерства.

Ключові слова: ціннісно-раціональні мегатренди, світове господарство, національна економіка; постсоціалістичні трансформації, ціннісна конкурентоспроможність, мегатренд, ціннісні засади господарювання, соціалізація економічних відносин, соціальне партнерство.

Через низькі темпи, стагнацію та кризовий стан розвитку більшості пострадянських країн (до їх складу ми не включаємо Республіку Білорусь, Латвію, Литву та Естонію) необхідно переглянути інституційні засади їх трансформаційного розвитку та здійснювати перехід до господарства, ціннісні основи якого дозволили б подолати відставання від передових країн світу та інтегруватися у світове господарство на принципах партнерства. Внаслідок цього та сучасного загострення біфуркаційного стану світового господарства, дослідження наявності передумов, стану та перспектив становлення ціннісних засад господарювання в пострадянських країнах є однією з критичних проблем наукового обґрунтування програм їх господарського розвитку, спрямованих на виконання соціально-економічних завдань та інтеграції національної економіки до світового господарства.

Мета дослідження – обґрунтувати необхідність і шляхи реформування пострадянського

господарства на ціннісних і раціональних засадах мегатрендів глобального розвитку та перспектив його інтеграції до світової економіки на принципах партнерства.

Дослідження змісту ціннісно-раціональних мегатрендів глобального господарства та їх реалізації в трансформаційних процесах у пострадянських країнах є однією з найважливіших тем економічної науки. Найбільш всебічно і глибоко досліджено теоретичні та практичні складові постсоціалістичних економічних трансформацій, унаслідок яких відбувається перехід до господарства, заснованого на головних мегатрендах світової економіки – приватній власності та ринковій конкуренції. Цій проблемі присвячені праці відомих вітчизняних учених-економістів А. С. Гальчинського, В. М. Гейця, А. А. Гриценка, Г. В. Задорожного, І. І. Лукінова, О. Й. Пасхавера, В. М. Тарасевича, А. А. Чухна, зарубіжних дослідників – Дж. Нейсбіта, Ю. М. Осипова, А. Ослунда, О. С. Панаріна, Дж. Сакса,

* Продовження статті див.: Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2014. – № 3 (65).

Дж. Стігліца, Ф. А. Хайєка, а також тисячі наукових статей і дисертацій пошукувачів наукових ступенів з економічних та інших наукових спеціальностей у галузі суспільствознавства. У працях названих учених визначено коло наукових проблем постсоціалістичного господарювання і сформульовані завдання щодо дослідження питань зростання його економічної ефективності та подальшого удосконалення змісту ринкових перетворень. У зв'язку з тим, що більшість із цих досліджень зосереджувалася на аналізі господарства, засади якого демонструють економічну неефективність і неможливість інтеграції пострадянських країн до світової економіки на партнерських засадах, залишається актуальним подальше осмислення новітніх тенденцій розвитку економічних процесів у пострадянських країнах, які суттєво відрізняються від тих, що домінували упродовж трансформаційного періоду до останнього часу. Особлива актуальність їх дослідження зумовлюється як у зв'язку з незавершеністю трансформаційних реформ у більшості пострадянських країн, так і негативними наслідками їх проведення. З огляду на те, що впровадження результатів попередніх досліджень не має позитивних результатів як щодо подолання економічної відсталості, так і зростання життєвих стандартів населення цих країн, значно актуалізується завдання переходу до наукових досліджень трансформаційних процесів на принципах постнеокласичної науки – міждисциплінарного аналізу ціннісно-раціональних засад постсоціалістичного господарства, зумовленості реалізації його трансформаційних процесів сучасними глобалізаційними викликами та обґрунтування висновків і рекомендацій щодо переходу до ціннісної конкурентоспроможності, яка дозволить пострадянським країнам інтегруватися у глобальне господарство на партнерських засадах. Кризова ситуація в більшості пострадянських країн свідчить про те, що її аналіз потребує перш за все розробки нових методологічних підходів, які б відкривали можливості продуктивної трансформації соціально-економічної системи як самої по собі, так і у контексті змін у світовому господарстві. Така методологія, з одного боку, не може не бути

пов'язаною з людиномірним осмисленням нинішньої дійсності, коли так гостро постала глобальна проблема виживання людства. З іншого боку, в економіці значно зростає роль і значення позаекономічних, насамперед соціокультурних і духовно-моральнісних чинників.

Застосування принципів постнеокласичної методології є актуальним, тому що дозволяє перейти від аналізу постсоціалістичних трансформацій як економічних «тенденцій», зумовлених цілераціональними засадами господарювання, до їх дослідження як рефлексії впливів не стільки на поверхневі цілі та методи реформ, скільки на виявлення глибинних ціннісних господарських складових мегатрендів постіндустріальної еволюції світового господарства.

Поверхнева логіка такої зміни зумовлена необхідністю подальшого розвитку категоріального апарату економічної науки, насамперед прагненням до сучасного осмислення занадто складних і різнорівневих процесів зміни глобального господарства. Це викликало необхідність застосування більш ємного та міждисциплінарного поняття «мегатренд» ніж те, зміст якого визначається терміном «тенденція». Глибинна ж логіка необхідності дослідження постсоціалістичних економічних трансформацій на ціннісно-раціональних засадах глобального господарства зумовлюється їх детермінованістю глобальним розвитком і творчим удосконаленням методологічних засад досліджень сучасного світового господарства в руслі можливостей постнеокласичного людинорозмірного осмислення цього процесу в рамках глобалістики, як особливої галузі сучасної науки, яка базується на взаємозалежності, взаємопроникненні та взаємозумовленості всіх явищ, процесів і відносин світового господарства і стає найбільш значимим науковим напрямом сучасного суспільствознавства. Започаткована зарубіжними вченими І. Валлерстайном, У. Беком, Р. Робертсоном, Е. Гідденсом, М. Кастельсом, Дж. Соросом, К. Поппером, Д. Хелдом глобалістика розвинулась у вітчизняних дослідженнях. Провідними темами праць В. Ф. Бесєдіна, О. Г. Білоруса, В. В. Гончаренка, Н. І. Гончаренко, А. С. Гордої, Г. В. Довгаля, О. А. Довгаль, Н. А. Ка-

закової, А. М. Колота, Г. М. Коломієць, Д. Г. Лук'яненко, А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, А. С. Музиченка, Ю. М. Пахомова, А. М. Поручника, В. Є. Реутова, В. В. Резнікова, А. П. Румянцева, В. С. Савчука, В. І. Сидорова, Я. М. Столярчук, А. С. Філіпенка, С. А. Циганова, В. І. Чужикова, В. В. Юхименка та інших, зокрема, стали теоретичні питання дослідження еволюції сучасного економічного глобалізму, стратегії зростання продуктивної господарської конкурентоспроможності, як найважливішої умови успішної інтеграції України до Європейського Союзу (ЄС) та глобального господарства. Останнім часом у їхніх працях активізувалося вивчення проблеми ренесансу пострадянського господарювання України на ціннісних засадах, оскільки глобалізація, вважає академік НАН України Ю. М. Пахомов, який започаткував низку напрямів її дослідження в Україні, ліквідовуючи всілякі кордони, з усією гостротою поставила перед постсоціалістичними країнами проблему: або бути поглинутими країнами-лідерами, або мобілізуватися через актуалізацію цінностей культури і перемогти. Особливо важливе значення для дослідження ціннісно-раціональних засад світового господарства та їх реалізації у постсоціалістичному розвитку має започаткований ним напрям досліджень – ціннісна конкурентоспроможність національного господарства. Від постановки цієї проблеми Ю. М. Пахомовим у 2008 р. [1, 2] до сьогодні опубліковано лише окремі праці, автори яких О. Г. Білорус [3], А. С. Гальчинський [4], Г. В. Задорожний [5], О. Г. Колінько [6], Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук [7] та інші, обґрунтовують висновки щодо необхідності переходу до господарства, заснованого на ментально-духовних, соціокультурних і моральних якостях українського суспільства. Відтак, як ці висновки зроблені у контексті дослідження різних проблем трансформаційного розвитку, доцільно їх систематизувати та розвивати у контексті перспектив інтеграції національної економіки до світової економіки.

У зв'язку з триваючими ідеологічними дискурсами прибічників глобалізації як руху до загальнолюдських цінностей і їх противників,

які заперечують глобальність, вбачаючи у ній відродження західно-центристських цінностей, неолібералізму, нового євроатлантичного імперіалізму та неокolonіалізму, а натомість пропонують інтеграцію у регіональних економічних союзах, покликаних забезпечити економічну базу новітніх імперських центрів, особливого значення набуває питання методологічного вибору між «глобальністю» і «локальністю», від якого значною мірою залежить зміст кінцевих висновків наукових досліджень. Його актуалізація особливо зростає останнім часом, коли закономірний розвиток пострадянських країн під впливом мегатрендів постіндустріального розвитку став зазнавати значних труднощів і унеможлиблюватися у зв'язку із зовнішнім примусом щодо інтеграції до локальних інтеграційних утворень, заснованих на індустріально-сировинному господарстві та імперських амбіціях країн-ініціаторів. Тому надзвичайно актуальною складовою досліджень ціннісно-раціональних глобалізаційних господарських мегатрендів стала критика геостратегічних концепцій євразійської інтеграції, псевдонаукові обґрунтування якої безперервно пропонуються пострадянському світу. Успішне вирішення цього завдання можливе лише завдяки дослідженню переваг імплементації у пострадянському господарстві ціннісних засад постіндустріальної глобалізації: знаннєємного господарювання, соціалізованих економічних відносин, партисипативних засад економічної демократії, економічної етики, соціального партнерства і творчої праці, на принципах постнекласичної людинорозмірної науки, в якій духовність людини-творця, її внутрішні духовно-моральні цінності та формалізовані соціокультурні норми визнаються первинними засадами будь-якої діяльності, в тому числі економічної. Особливо актуальними ці висновки є для сучасного реформування господарського ладу в Україні, успіх якого, як це стало очевидним у сучасному економічному та військово-політичному протистоянні з РФ, визначається не тільки внутрішнім розвитком, а й господарсько-політичною інтеграцією до Європейського Союзу та глобальної економіки.

Узагальнення теоретичних висновків зарубіжних і вітчизняних учених, обґрунтованих ними на базі досліджень взаємозумовленого розвитку глобального і постсоціалістичного господарства дозволяє виявити та класифікувати ціннісно-раціональні мегатренди світового та постсоціалістичного господарства і зробити висновки, що новітні теоретико-методологічні підходи в економічній науці полягають у посиленні міждисциплінарних досліджень, у яких раціональні економічні процеси поєднуються із засадами господарювання, зумовлених духовними та соціокультурними цінностями його суб'єктів і учасників. У нових парадигмах наукового осмислення усєї сукупності складових господарства вони розглядаються як прояв економічної культури, що дозволяє розширити усталені погляди на раціональність економічного суб'єкта і господарства загалом і визнати їх ціннісно-раціональний зміст як з економічного, так і соціального та духовного поглядів.

Крім того, аналіз праць вищеназваних учених і результати нашого дослідження дозволили виявити, що всі мегатренди сучасного господарського розвитку є процесами, які розвиваються, або ж є перспективою майбутнього розвитку та мають різні рівні прояву у пострадянських економіках. Найважливішими з них, які поєднують ціннісні та раціональні засади господарювання, є глобалізація світового господарства; поєднання раціональних засад приватної власності з ціннісними якостями її прояву та реалізації; поглиблення соціалізації економічних відносин; поєднання ринкової конкуренції з ціннісними засадами державного регулювання економіки; інформатизація господарських процесів (перехід до економіки знань); соціальна справедливість і соціальне партнерство; інтелектуалізація виробничої діяльності та праці; сталий розвиток; становлення елементів партисипативних виробничих відносин і ціннісної конкурентоспроможності.

Регламентований обсяг статті не дозволяє висвітлити реалізацію ціннісно-раціональних засад усіх названих мегатрендів, а тому обмежимося викладом тих із них, що породжуються дихотомією глобальних і пострадянських

проявів приватної і колективної власності та ринкової конкуренції і планового господарства. Відомо, що капіталістичне використання приватної власності, пов'язане з жорсткою експлуатацією працівників, зумовило її заперечення як у теоретичних дослідженнях, так і в суспільній практиці окремих країн. Але оскільки повна відмова від приватної власності у країнах, які її здійснювали, відстають від тих, господарство і економічні відносини яких розвиваються на приватновласницьких відносинах, виявляється, що приватна власність має такі ціннісні засади, реалізацією яких визначається лідерство у глобальному розвитку. Отже, висновок А. А. Гриценка, що центральним стрижнем змін у відносинах власності є не проголошення ідеї її приватної чи суспільної форми, а їх реальне господарське значення, визначене правовим режимом розпорядження і користування нею [8, с. 56], є не тільки слушним, а й таким, що дозволяє поставити та реалізувати проблему постсоціалістичного господарювання на ціннісних засадах приватної власності.

Необхідність переходу до ціннісних засад приватної власності у пострадянських країнах визначається соціально не справедливим і часто не легітимним змістом приватизації державної та колективної власності та є головною причиною кризового стану національних економік і обмежених перспектив їх інтеграції у світове господарство на партнерських засадах. Оскільки такий зміст і ефективність приватизації, вважає В. М. Полтерович, визначалися не стільки її методами та формами проведення як загальним рівнем культури країн, їх готовністю сприйняти ринкові інститути як політичними елітами, так і громадянським суспільством [9, с. 101–102], то на першому етапі становлення приватновласницьких економічних відносин їх ціннісний порядок було знищено у суспільній свідомості та практиці упродовж десятиріч радянської влади, тому потрібен був період для його відновлення і практичного ствердження.

В Україні такий рівень культури, передусім не виявила політична влада, яка, замість переконати громадян у необхідності «протестантського» ставлення до перспектив життя і

господарської діяльності, сіяла патерналістські ілюзії, що ринок сам по собі та державний патерналізм призведуть до високих життєвих стандартів і стала знаряддям активної нелегітимної приватизації державної власності. Політичні еліти країни не враховували високих очікувань більшості населення від результатів приватизації, що в сучасних умовах формує в ньому бажання відшкодувати втрачені можливості та забезпечити на основі володіння власністю такі непересічні цінності, як свобода, усвідомлена життєдіяльність, матеріальне й духовне багатство, соціальне партнерство та ін. Успадкована від класичного капіталізму система, за якої крупні власники отримують доходи, що в тисячі та мільйони разів перевищують їх рівень у рядових працівників, поза всяким сумнівом, має бути ліквідованою або шляхом високих податкових ставок, або ж зобов'язаннями власників щодо інвестування виробництва та соціального альтруїзму. На нашу думку, для пострадянських країн є актуальним запозичення досвіду «шведського соціалізму» або «німецького соціального суспільства», прагнення до чого засвідчено соціальними протестами 2013–2014 рр. в Україні, вступом пострадянських країн Балтії до ЄС та сучасною орієнтацією щодо інтеграції в нього України, Грузії та Молдови. Не випадково після Революції гідності вимоги до реформування рентно-олігархічної системи господарства України, в основі якої лежать не легітимно сформовані відносини власності, значно посилюються і їх реалізація, яка має зводитися до встановлення соціальної відповідальності бізнесу та соціалізації економічних відносин, може стати найважливішою складовою становлення в них ціннісних засад приватної власності. Очевидно, що реприватизація не легітимно придбаної власності не створить достатньої бази для мобілізації ціннісних засад приватної власності. Для цього на політичному (законодавчому) рівні потрібно реалізувати масштабну програму участі працівників у володінні власністю, управлінні виробництвом і розподілі прибутків (на зразок американської програми ESOP), а також здійснити на справедливих засадах приватизацію часток державної власності у корпоративних

підприємствах. Іншим засобом досягнення цієї мети є посилення законодавчої практики в частині діяльності акціонерних товариств з метою забезпечення прав дрібних акціонерів. У загальному підсумку мова йде про створення таких умов господарської діяльності, за яких працівники, володіючи власністю в приватно-акціонерній або приватно-кооперативній формах, отримують стимули для активної, творчої та ефективної праці.

Надзвичайно важливе значення для становлення господарства, яке може інтегруватися до світової економіки на партнерських засадах, має поєднання ринкової конкуренції і державного регулювання економіки. При цьому слід не тільки відмовитися від міфу, який набув нормативного та господарського вираження, що «державне планування і ринкова економіка – антиподи», що планування на державному рівні не сумісне з товарно-грошовими відносинами...», на що вказує В. П. Марущак [10, с. 106], а й перейти до системи, яка поєднає кращі цінності обох цих систем господарської організації. По-перше, у зв'язку з тим, що олігархічний капітал не ініціює провадження крупних інноваційних проектів, які могли б втягти до своєї орбіти дрібний і середній бізнес, у регулюванні економіки необхідно посилити роль держави, яка повинна взяти на себе ініціативу щодо розробки господарської стратегії та інтегратора її реалізації. Це означає, що домінуюча в країні система індикативного планування, що має інформаційно-рекомендаційний характер, повинна бути реформована і набути більш дієвого характеру. Слід погодитися з пропозиціями окремих учених щодо внесення до Господарського кодексу України норми про участь і відповідальність суб'єктів господарювання у реалізації господарських проектів [11] та з висновком В. П. Марущака про необхідність запровадження зобов'язальної форми планування на основі планового контракту між державою і суб'єктом підприємницької діяльності, з усіма наслідками для сторін, що виникають через виконання – невиконання контракту [12].

Становлення дієвої системи організації національного господарства, яке в сучасних умовах не демонструє здатності до ефектив-

ної самоорганізації, може спиратися на запозичення досвіду демократичного державного регулювання економіки Китаю, узагальненому Дж. Нейсбітом у мегатренді «Баланс векторів «зверху вниз» і «знизу доверху» у відомій монографії «Китайські мегатренди...». Демократизм цієї системи господарського регулювання полягає в тому, що підприємства є суб'єктами господарського планування і передають пропозиції щодо планових показників власного розвитку до державного планового органу, який на основі отриманої інформації обґрунтовує планові показники із урахуванням макроекономічної ситуації і передає їх на місцевий рівень, де вони знову обговорюються, корегуються і передаються «доверху». Лише після такого узгодження проект плану набуває сили закону. У цьому процесі, вважає Дж. Нейсбіт, «утворюється вертикальна структура з постійним обміном ідеями (за Ф. Хайском – «знанням») знизу доверху і зверху донизу, що закладає основи демократичної моделі управління господарством. «Її перевага, – вважає Дж. Нейсбіт, – полягає в тому, що вона дозволяє політикам не вв'язуватися у творіння передвиборних програм і обіцянок, а займатися довготривалим стратегічним плануванням» [13, с. 65].

Авторитетним підтвердженням тези про необхідність суттєво переглянути в національному господарстві співвідношення «ринок – план» на користь «плану», який формується на рівні суб'єктів господарювання та як загальна програма господарської діяльності всього суспільства і базується на раціональних і соціокультурних цінностях, є висновки Д. Белла про необхідність планування господарства на базі інформації національної комп'ютерної служби, яка б зводила в одне ціле п'ятирічні та десятирічні плани компаній, координуючи так урядову та корпоративну політику. Також Д. Белл обґрунтовував необхідність розробки урядових національних господарських програм (проектів), для виконання яких створюються сприятливі кредитні та податкові умови, а також не виключав і можливість директивного планування, особливістю якого, на його думку, є визначення ключових цілей виробництва, під які йде розподіл наявних у роз-

порядженні уряду ресурсів. При використанні запропонованих систем планування – від директивного до координації на основі економічної інформації, зауважує Д. Белл, виникає проблема його поєднання з індивідуальною свободою [14]. Вважаємо, що це зауваження успішно знімається у рамках вищенаведеного обґрунтування розв'язання проблеми «ринок – план» у постсоціалістичному Китаї.

Не вдаючись до аналізу причин посилення світової тенденції планового ведення національного господарства, зупинимося на його соціокультурній, тобто ціннісній детермінованості. По-перше, вона відображає реальну потребу малого та середнього бізнесу вийти зі стану невизначеності та випадковості успіху і ввійти в координати осмисленого та забезпеченого ресурсами виробництва. По-друге, передбачення результатів господарювання і шляхів їх досягнення на рівні суб'єкта є складовою частиною розв'язання проблеми психологічного урівноваження та оптимізму, а на рівні суспільства – засобом досягнення соціального партнерства та політичної консолідації. По-третє, перехід до системи національного планування у постіндустріальному господарстві, про можливість якого говорив Д. Белл, базується на соціалізації приватної власності та поступовому становленні партисипативної економіки майбутнього, в якій самоорганізація учасників господарювання, заснована на соціалізованій власності комп'ютерно-мережових технологій, стане найвищим поєднанням учення про «розсіяне знання» Ф. Хайєка і ідей про необхідність підпорядкування господарства суспільним потребам.

Підбиваючи підсумок дослідження проблеми статті, зауважимо, що зауважимо та теоретичне осмислення ціннісно-раціональних мегатрендів господарювання пострадянських країн як основних напрямів їх рефлексії на сучасні глобальні виклики дозволяє виробити рекомендації щодо впровадження ціннісних засад цих мегатрендів у процесі реформування пострадянських національних економік при її входженні до сучасної «світ-економіки». Вони полягають в обґрунтуванні постнекласичного (людиномірного) положення про спе-

цифіку інтеграції національного господарства до сучасної «світо-економіки» через реалізацію, насамперед ціннісних засад глобальних мегатрендів, і доведенні, що новий ціннісний етап міжнародної конкуренції, з одного боку, включає в себе у знятому вигляді попередні її етапи, а з іншого – служить становленню постіндустріальної глобальної економіки через органічне поєднання новітніх знанневих і техніко-технологічних досягнень з ціннісними засадами приватної власності, ринкової конкуренції, централізованого регулювання господарства, економічної етики та соціального партнерства.

Застосування принципів постнекласичної економічної науки дозволило виявити та дослідити господарські мегатренди світового господарства, які визначають ціннісні особливості економічного пострадянського функціонування пострадянських національних економік у процесі їх інтеграції на регіональному та світовому рівнях. Мова йде про глобалізаційні мегатренди переходу до інформаційної економіки та освітнього суспільства на основі формування знаннєсного господарства, гуманізації суспільного виробництва, орієнтованого на задоволення економічних інтересів через необхідність зростання ролі духовних потреб людини-виробника, партисипативний тип організаційно-економічних відносин і довготермінового планування сталого розвитку, урахування ментально-культурні особливості національного господарства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пахомов Ю. Біфуркаційний стан світосистемного ядра напередодні зміни світових лідерів / Ю. Пахомов // Економіка України. – 2008. – № 4. – С. 4–14.
Pakhomov Yu. Bifurkatsiyniy stan svitosystemnoho yadra naperedodni zminy svitovykh lideriv / Yu. Pakhomov // Ekonomika Ukrainy. – 2008. – № 4. – P. 4–14.
2. Пахомов Ю. М. Основные задачи формирования посткризисной модели развития экономики Украины [Электронный ресурс] / Ю. М. Пахомов // Экономический часопис-XXI. – 2010. – № 1–2. – Режим доступа: <http://soskin.info/ea/2010/1-2/20102.html>. – Назва з екрана.
Pakhomov Yu. M. Osnovnyie zadachi formirovaniya postkrizisnoy modedi razvitiya ekonomiki Ukrainyi [Elektronniy resurs] / Yu. M. Pakhomov // Ekonomichniy chasopis-XXI. – 2010. – № 1–2. – Rezhim dostupu: <http://soskin.info/ea/2010/1-2/20102.html>. – Nazva z ekrana.
3. Глобальное конкурентное пространство : монография / Белорус О. Г. ; [рук. авт. кол. и науч. ред. О. Г. Белорус]. – К. : КНЭУ, 2008. – 720 с.
Globalnoe konkurentnoe prostranstvo: monografiya / Belorus O. G. ; [ruk. avt. kol. i nauch. red. O. G. Belorus]. – K. : KNEU, 2008. – 720 p.
4. Гальчинський А. С. Політична нооекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань : [монографія] / А. С. Гальчинський. – К. : Либідь, 2013. – 472 с.
Halchynskiy A. S. Politychna nooekonomika: nachala onovlenoi paradyhmy ekonomichnykh znan : [monografiya] / A. S. Halchynskiy. – K. : Lybid, 2013. – 472 p.
5. Задорожный Г. В. Глобализирующееся знание хозяйство: проблемы ренты и квазиренты : [монография] / Г. В. Задорожный, О. В. Кацуба. – Х. : Точка, 2013. – 236 с.
Zadorozhnyiy G. V. Globaliziruyusheesya znaniyeemnoe hazyaystvo: problemyi rentyi i kvazirenty : [monografiya] / G. V. Zadorozhnyiy, O. V. Katsuba. – H. : Tochka, 2013. – 236 p.
6. Колінько О. Г. Духовно-творча діяльність людини як основа сучасного господарського розвитку : [монографія] / О. Г. Колінько. – Х. : Вид-во ТОВ «Друкарня Мадирд», 2013. – 182 с.
Kolinko O. H. Dukhovno-tvorcha diialnist liudyny yak osnova suchasnoho hospodarskoho rozvytku : [monografiya] / O. H. Kolinko. – Kh. : Vyd-vo TOV «Drukarnia Madyrd», 2013. – 182 p.
7. Глобальна економіка XXI століття: людський вимір : монографія / Д. Г. Лук'яненко [та ін.] ; заг. ред. Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник ; Держ. вищ. навч. закл. «Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2008. – 420 с.

- Hlobalna ekonomika XXI stolittia: liudskiy vymir : monohrafiia / D. H. Lukianenko [ta in.] ; zah. red. D. H. Lukianenko, A. M. Poruchnyk ; Derzh. vysh. navch. zakl. «Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi un-t im. Vadyma Hetmana». – K. : KNEU, 2008. – 420 p.
8. Гриценко А. А. Сумісно-розділені відносини: праця, власність і влада / А. А. Гриценко // Економіка України. – 2003. – № 3. – С. 50–58.
- Hrytsenko A. A. Sumisno-rozdileni vidnosyny: pratsia, vlasnist i vlada / A. A. Hrytsenko // Ekonomika Ukrainy. – 2003. – № 3. – P. 50–58.
9. Полтерович В. М. Политическая культура и трансформационный спад : Коментарий к статье А. Хиллмана «В пути к земле Обетованной» / В. М. Полтерович // Экономика и математические методы. – 2002. – Т. 38, № 4. – С. 95–103.
- Polterovich V. M. Politicheskaya kultura i transformatsionniy spad : Kommentariy k state A. Hillmana «V puti k zemle Obetovannoy» / V. M. Polterovich // Ekonomika i matematicheskie metody. – 2002. – T. 38, № 4. – P. 95–103.
10. Марущак В. П. Державне планування: від міфів до реальності / В. П. Марущак // Економіка і право. – 2010. – № 3. – С. 106–109.
- Marushchak V. P. Derzhavne planuvannya: vid mifiv do realnosti / V. P. Marushchak // Ekonomika i pravo. – 2010. – № 3. – P. 106–109.
11. Устименко В. Правові проблеми планування господарської діяльності в Україні [Електронний ресурс] / В. Устименко, Р. Джабраїлов // Юридичний журнал. Цивільне право. – 2010. – № 4. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3480>. – Назва з екрана.
- Ustimenko V. Pravovi problemi planuvannya gospodarskoyi diyalnosti v Ukrayini [Elektronniy resurs] / V. Ustimenko, R. Dzhabrailov // Yuridichniy zhurnal. Tsivilne pravo. – 2010. – № 4. – Rezhim dostupu: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3480>. – Nazva z ekrana.
12. Марущак В. П. Планування в системі державного регулювання ринкової економіки: організаційно-правові засади [Електронний ресурс] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / В. П. Марущак. – Донецьк : Донецький держ. ун-т управління, 2009. – 33 с. – Режим доступу: <http://www.disslib.org/planuvannja-v-systemi-derzhavnoho-rehuljuvannja-rynkovoyi-ekonomiky.html>. – Назва з екрана.
- Maruschak V. P. Planuvannya v sistemi derzhavnogo reguluvannya rinkovoyi ekonomiki: organizatsiyno-pravovi zasadi [Elektronniy resurs] : avtoref. dis. na zdobuttia nauk. stupenya dokt. ekon. nauk : spets. 25.00.02 «Mehanizmi derzhavnogo upravlinnya» / V. P. Maruschak. – Donetsk : Donetskiy derzh. un-t upravlinnya, 2009. – 33 s. – Rezhim dostupu: <http://www.disslib.org/planuvannja-v-systemi-derzhavnoho-rehuljuvannja-rynkovoyi-ekonomiky.html>. – Nazva z ekrana.
13. Нэйсбитт Дж. Китайские мегатренды: 8 столпов нового общества / Джон и Дорис Нэйсбитт ; пер. с англ. А. Лактионова. – М. : Астрель, 2012. – 315 с.
- Neysbitt Dzh. Kitayskie megatrendyi: 8 stolpov novogo obschestva / Dzhon i Doris Neysbitt ; per. s angl. A. Laktionova. – M. : Astrel, 2012. – 315 p.
14. Белл Д. Социальные рамки информационного общества / Д. Белл // Новая технократическая волна на Западе / Институт философии АН СССР. – М. : Прогресс, 1986. – С. 330–342.
- Bell D. Sotsialnyie ramki informatsionnogo obschestva / D. Bell // Novaya tehnokraticheskaya volna na Zapade / Institut filosofii AN SSSR. – M. : Progress, 1986. – P. 330–342.

А. В. Артеменко (Высшее учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»). **Ценностно-рациональные мегатренды глобального хозяйствования и их реализация в интеграционных процессах (на примере постсоветских стран).**

Аннотация. Основанные на рациональных началах частной собственности и рыночной конкуренции, трансформационные хозяйства большинства постсоветских стран демонстрируют весьма ограниченную способность к инновационно эффективному развитию и

высоким стандартам удовлетворения социальных потребностей общества. Статья посвящена обоснованию необходимости и путей реформирования постсоветского пространства на ценностных и рациональных основах мегатрендов глобального развития и перспектив его интеграции к мировой экономике на принципах партнерства.

Ключевые слова: ценностно-рациональные мегатренды, мировое хозяйство, национальная экономика, постсоциалистические трансформации, ценностная конкурентоспособность, мегатренд, ценностные основы хозяйствования, социализация экономических отношений, социальное партнерство.

A. V. Artemenko (Poltava University of Economics and Trade). **Value-rational megatrends of global economy and its implementation into integration processes (through the example of post-soviet countries).**

Summary. Being based on sound principles of private property and market competition, transformational economy of most post-Soviet countries demonstrates quite a limited capacity for the effective innovation development and high standards to meet social needs. Article is devoted to justifying the need and ways to reform the post-Soviet space on the value and rational basis megatrends of global development and the prospects of its integration into the world economy on the principles of partnership.

Keywords: value-rational megatrends, world economy, national economy, postsocialistic transformations, value competitiveness, megatrend, value economic bases, socialization of economic relations, social partnership.